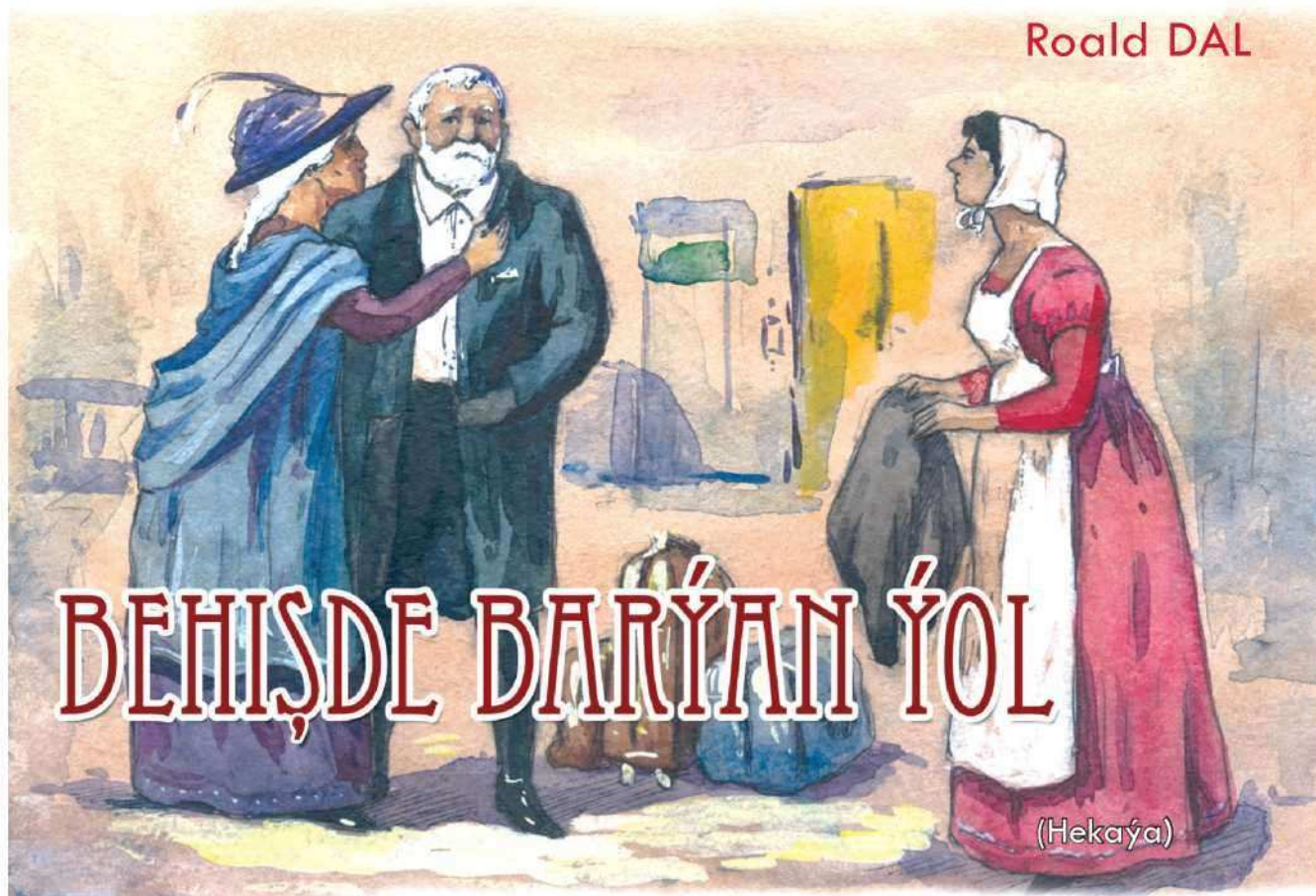

Roald DAL

Hanym Foster ömürboýy ota, uçara, gämä, hat-da teatra-da gijä galmakdan gorkýardy, onuň bu gorkusy kesel ýaly bir zatdy. Adaty ýagdaýlarda ol beýle bir gyzma aýal hem däl, emma bir ýere gijä galýandyryn diýip güman edäýdigi, şeýlebir howsala düşýärdi welin, ýüzüniň damarlary dartylyberýärdi. Bu ýerde geň görerlik zat ýok, bary-yogy — çep gözüniň bir çetindäki damary çekip başlaýardy, bu ony bir kişä ogrynça gözünü gypýan ýaly edip görkezýärdi, emma hanym Fosteriň içini ýakýan zat — bu edähedi ota ýa-da uçara ýetişeninden soň hem bir sagatlap dagy dowam edýärdi.

Ota gijä galmak ýaly ýönekeýje zatlaryň käbir adamlarda şeýle howsala döredişine haýran galýarsyň. Hanym Foster öýden çykyp, menzile ugramaly wagtdan ýarym sagat ön eýýäm taýynjak bolýandyr. Bir ýerde oturyp bilmän, başgabyny, paltosyny, elligini geýip, derrewjik liftde aşak düşýändir ýa-da bir otagdan beýleki otaga geçip, tä onuň ýagdaýyndan habarly bolan adamsy öz iş otagyndan çykyp, sowuk-salalyk bilen: «Indi-hä ýöräbersegem bolar, şeýle dälmi?» diýýänçä janserek bolup garaşýandyr.

Jenap Fosteriň aýalynyň bu bolgusyz häsiýetine garlanmaga, belki, haky-da bardyr, ýöne onuň wagty gijikdirip, aýalynyň kösenjini artdyrmagy-da dogry däl. Emma nähili bolsa-da, ol muny bilgeşleýin edýär di-

ýip bolmaz. Ol her gezek birki minutlyk bolsa-da şeýle edýärdi, emma wagty takyk hasaplaýsyna, özüni alyp barşyna, mylatatlylygyna seredeninde, ol bende aýalynyň bilgeşleýin içini ýakýandyr diýen pikir kelläne-de gelmeýär. Dogrusy, bir zady ol anyk bilýärdi: aýaly hiç wagt oňa käýinip ýa-da howlukdyryp bilmez. Ol aýalyna gaty gowy «terbiýe» beripdi. Onsoňam ol ýene bir zady bilýän bolsa gerek — bir ýere ymykly gijä galaýsa, aýalynyň kakyny tutaýmagy gaty ähtimal. Bile ýaşan soňky ýyllarynyň dowamynda ol aýalyny kösemek üçin mydama bilgeşleýin egläp, ota gijä galdyryan ýalydy.

Belki, adamsynyň günäsi hem ýokdur (anyk zat aýdyp bolmaz), ýöne hanym Fosteriň bu kemçiligine garamazdan, açykgöwünli, mähirli aýaldygyna göz ýetireninde, onuň bu hereketleri juda ýakymсыз görünýär. Bile geçiren otuz ýylynyň dowamynda ol adamsyna ýekeje gezegem ililik etmedi, ýekeje ýaman söz aýtmady. Bu — şübhesiz. Onuň özi hem hiç wagt jenap Foster bilgeşleýin içini ýakýandyr diýip oýlanmaga milt etmezdi. Emma soňky döwürde hanym Foster bu babatda biraz şübhelenip başlapdy.

Bahym ýetmiş ýaş aýak basjak jenap Ýujin Foster özüniň aýaly bilen Nýu-Ýork şäherinde, altmyş ikinji köçedäki uly alty gat jaýda ýaşaýardy. Jaýyň alty gatynyň ählisi hem olaryňkydy. Fosterleriň dört hyzmatkäri bardy.

Ýürekgysgynç ýer. Bäre onçakly köp adam gelip duranok. Emma şol ýanwar aýynyň bir günü jaý janlanan ýaly boldy, başagaýlyk başlady. Hyzmatkärleriň biri bir topar örtgi mata çykaryşdyrdy, beýlekisi bolsa otagdan otaga aýlanyp, goşlaryň üstüni örtüsdirdi. Baş hyzmatkär goşlary aşak düşürip, hemmesini girelgede üşürip goýdy. Aşpez häli-şindi aşhanadan çykyp, baş hyzmatkäre söz gatýardy, hany Fosteriň özi bolsa nysakdan galan köne paltosy bilen başgap geýipdir-de, ähli işlere gözegçilik edýän kişi bolup, ondan-oňa elewräp ýördi. Hakykatda bolsa, ol adamsy çaltrak taýynlanyp, iş otagyndan çykmasa uçara gijä galjakdygy barada alada edýärdi.

— Sagat näçe, Wolker? — diýip, ol deňinden geçip barýan baş hyzmatkärden sorady.

— Ondan on minut işleýär, hany.

— Ulag geldimi?

— Hawa, hany, geldi. Men şu wagt goşlary ýükläýin diýip barýardym.

— Aýdlwaýld howa menziline ýetýänçäk bir sagat dagy geçer — diýip, hany Foster aljyraňňy gürlledi. — Uçar on birde uçýar. Ähli gümrükçiler bilen düşünişýänçäk, ýene ýarym sagat dagy gerek bolar. Men gijä galaryn. Näme diýseňizem, gijä galaryn.

— Entek wagt bar, hany — diýip, baş hyzmatkär ony köşeşdirjek boldy. — Men jenap Fostere dokuzdan on baş minut geçeninde ugramalydygynyzy duýdurypdym. Siziň ýene baş minutyňyz bar.

— Bilýän, Wolker, bilýän. Onda-da ýükleri bahymrak ýükle, haýyş edýän!

Ol girelgede iki ýana ýöräp, her gezek deňinden baş hyzmatkär geçende, sagat näçe bolandygyny sorýardy. Ol içinden zol-zol «Bu uçuşa gijä galmaly däl» diýip gaýtalaýardy. Hany Foster adamsyndan gitmäge rugsat almak üçin birmäçe aýlap kösenipdi. Eger gijä galaýsa, ol ýene-de aýalyny goýbermez. Beläň körügi hem jenap Fosterde-le, onuň özi aýalyny menzile çenli

**TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTINIŇ
«TÜRKMENIŇ ALTYN ASYRY»
ATLY BÄSLEŞIGINE**

ugratjak diýip ýan bermedi.

— Hudaý jan-eý! — diýip, hany Foster sesini galttdy. — Men gijä galýan. Bilýän, bilýän, bilýän, men gijä galýan.

Onuň gözüniň çetindäki damar tirpildäp ugrady. Häzir gözlerinden paýrap ýaş akaýjak ýalydy.

— Sagat näçe, Wolker?

— On sekiz minut işleýär, hany.

— Indi men, hakykatdanam, gijä galdym — diýip, hany Foster ýene-de zeyrendi. — Çaltrak çykaýsa.

Bu hany Foster üçin örän wajyp syýahat. Ol ýeke özi Pariže, bir fransuza durmuşa çykan gyzynyňka görme-görşe barýardy. Hany Fosteriň fransuz giýewsine syny oturanokdy, emma gyzyny welin, örän eý görýärdi, onsoňam üç sany agtygyny göresi gelipdi. Hany Foster olar bilen bir ýola hem didarlaşmandy, diňe tutuş öýüň içini dolduryp duran suratlary boýunça tanaýardy. Agtyklary örän eýjejikdiler. Hany Foster körpejeler üçin janyny bermäge taýýardy, her gezek olardan surat geleninde öz otagyna geçip, uzak wagtlap synlap oturýardy, olaryň çaga yüzünden garyndaşlyk alamatyny aňladýan meňzeşligi gözleýärdi. Soňky döwür bolsa ömrüniň galan günlerini şol çagalar bilen geçiresi gelýändigine düşündi, olara göz-gulak bolup, gezelenje äkidip, sowgat alyp berip, öz gözüniň alnynda ulalyşlaryny görüp ýaşasy gelýärdi. Ol entek adamsynyň aýatda wagty beýle pikir etmegiň gowy daldigine düşüňýärdi. Adamsynyň indi öňki işeňňirliги ýokdy, ýöne ol hiç haçan Nýu-Ýorky taşlap, Pariže göçmäge razy bolmaz. Aýalynyň ýeke özüni alty hepdelik ol ýere goýberýänliginiň özi hem gaty geň zat. Hany Fosteriň bolsa Parižde galyp, agtyklary bilen ýaşasy gelýär...

Welsiň meşhur ýazyjysy Roald Dal 1916-njy ýylda Kardiff şäherinde dünýä inýär. Onuň enesiniň asly norweg bolupdyr. Çaga üç ýaşyndaka, ilki uýasy, soňra kakasy aradan çykypdyr. Mundan soň ejesi Roaldy alyp, Angliýa göçüpdir.

Roald ýöriteleşdirilen ýapyk okuw-terbiýe jaýynda bilim alypdyr, emma ony tamamlanyndan soň, okuwyny dowam etdirjek hem bolmandyr. Ikinji Jahan urşy başlanynda Roald Keniýanyň paýtagty Naýrobide harby gulluga ýazylyp, birmäçe uly söweşlere gatnaşýar.

Uruş döwri Roald Dal «Gremlinler» atly ilkinji powestini çap etdirýär. Bu eser oňa uly şöhrat getiripdir. Roald Dal «Jeýms we äpet şetdaly» kitabyny öz çagalary üçin ýazypdyr, ilki ony çap etdirjek bolmandyr, emma eser 1961-nji ýylda kitap bolup çykanyndan soň, ýazyjynyň ady dünýä belli bolýar. Ýazyjynyň ylhamy joşýar, ol yzly-yzyna nusgawy eserlerini döredip başlaýar. «Oglanjyk» we «Ýalňyz gitmeklik» ýaly powestlerinde Roald Dal özüniň çagalygy, Afrikada ýaşan we urşa gatnaşan ýyllary hakda gürrüň berýär.

ROALD DAL
(1916 — 1990)

— Wolker, sagat näçe?

— Ondan ýigirmi iki minut işleýär, hanym.

Ol jogap beren badyna gapy açyldy, jenap Foster zalla çykdy. Ol bir pursat aýalyňa garap durdy, aýaly hem oňa — tapsyz, emma şonda-da dogumly, sakgallak goja köne suratlardaky Endrýu **Karnegi**¹ meňzäp durdy.

— Onda näme — diýip, goja ahyryn dil ýardy. — Eger uçara ýetişmekçi bolsaň, biz indi ýola düşüberme-
limikäk diýip pikir edýän.

— Hawa, ezizim, hawa! Hemme zat taýyn. Ulag garaşyp dur.

— Boldy, boldy! — diýip, jenap Foster jogap berdi.

Ol başyny bir ýana egip, aýalyňa çişerilip seretdi. Jenap Fosteriň boýnuny uzadyp, birdenem ýuwaşlyk bilen kellesini ýaýkamak endigi bardy. Onsoňam ellerini döşünde goýup, barmaklaryny çilşirişi sebäpli jenap Foster seýilgählerde duş gelyän ýeser hem mekir awu-siýdige meňzeyärdi.

— Ine, Wolker seniň paltoňy hem taýynlapdyr. Geý-niber, ezizim.

— Häzir bir minutdan gelerin. Elimi ýuwaýyn.

Hanym Foster garaşdy. Uzyn boýly baş hyzmatkär palto bilen başgabyny saklap, onuň ýanynda durdy.

— Wolker, men gijä galýan gerek?

— Ýok, hanym, ýetişersiňiz-le.

Jenap Foster geleninden soň hyzmatkär oňa palto-syny geýmäge kömek etdi. Hanym Foster howlukmaç-lyk bilen öýden çykdy-da, kireýine tutulan «Kadillak» ulagyna mündi. Adamsy onuň yzysüre öýden çykdy, emma basgançakdan äwmezlik bilen düşdi. Ol asmana seredip, säheriň tämiz hem salkyn howasyndan dem al-mak üçin ýarpy ýolda ayak çekdi.

— Howa bulaşjak bolýan ýaly — diýip, ol ahyryn ulaga münüp, aýalyňyň ýanynda ornaşdy. — Howa menziline beýle ýagdaýda howa has ümürlü bolagan. Uçuş eýýäm ýatrylan bolaýmasa.

— Beý diýme, ezizim, haýyş edýän.

Mundan soň olar tä Long-Aýlend adasyna ýetýänçä-ler gepleşmediler.

— Men hyzmatkärler bilen gepleşdim — diýip, ahy-ry jenap Foster dil ýardy. — Şu günden başlap olar boş. Men olara alty hepde üçin ýarym hakyny töledim, Wol-kere bolsa, ýene gerek bolanlygynda habar ýollajakdy-gymy aýtdym.

— Hawa, bilýän, ol maňa aýtdy — diýip, aýaly jo-gap berdi.

— Şu gün agşam kluba göçjek. Kāwagt şeýdip şol ýerde bolanymy kem göre-mok.

— Hawa, ezizim. Men saňa hat ýazyp duraryn.

— Wagtly-wagtyna men öýe gelip, ähli zatlary bar-lap duraryn. Hatlaram alaryn.

— Wolker öýde galyp, zatlara gözegçilik etse gowy bolmazmy? — diýip, hanym Foster çekinjeňlik bilen sorady.

— Ýañramaňy bes et! Geregi ýok. Beýtsek, men oňa doly hakyny tölemeli bolaryn.

— Hä, hawa. Dogry!

— Onsoňam olar öýde ýeke galanlarynda näme işle-ýändiglerini kim bilýär? Olara ynam ýokdur — diýip, jenap Foster jübüsinden sigar çykardy. Ujuny kiçjik kü-müş gaýçy bilen kesdi-de, altyn çakmagy bilen otlady.

Hanym Foster gymyldaman, ellerini berk gysyp otyrdy. Ol:

— Sen hem maňa hat ýazarmyň? — diýip sorady.

— Göreris-dä — diýip, adamsy agras jogap berdi. — Aýdara zadym bolmasa, hat ýazmagy halamaýanymy bilýän ahyry.

— Hawa, ezizim, bilýän. Onuň üçin alada edip oturma.

Olar Korollar seýilgähiniň ugry bilen gidip barýardylar, emma Aýdlwaýld howa menziliňiň golaýyndaky batgalyk ýere ýetenlerinde, asmanyň ýüzi has-da dumana gaplan-dy, daş-töweregi garaňkylyk gurşap aldy. Sürüji tizligini peseldip, seresaplylyk bilen haýal sürmeli boldy.

— Eý, Hudaý! — diýip, hanym Foster aladalandy.

— Indi men, dogrudanam, gijä galaryn. Sagat näçe?

Goja:

— Gaýgy etme — diýdi. — Ahyrsoňy uçuş sakla-nandyr. Bular ýaly howada uçarlar uçmaz. Men-ä seniň näme üçin öýden çykandygyňa-da düşü-nemok.

Hanym Fostere adamsynyň sesi öňküsinden biraz üýtgan ýalydy, ol gojanyň ýüzüne bakdy. Sakgallak ýüzünden üýtgeşiklik aňsyraýmak juda çetindi. Esasy zady — agzy. Onuň ýene, öň hem käteler bolşy ýaly, adamsynyň dodagyny göresi geldi. Ýogsa onuň gözle-rinden duýgusyny okamak mümkin däl-di, ol gözler di-ňe gaharlananynda üýtgeýärdi.

— Elbetde — diýip, jenap Foster sözünü dowam et-di. — Eger gatnaw kesilmedik bolsa, onda sen, haky-katdanam, uçara gijä galýaň. Kaýyl bol-da, köşeş-de oturyber-dä.

Hanym Foster daşary garady, ähli ýer dumanlykdy. Olar näçe ýol geçdikleriçe, duman hem şonça goýal-ýardy. Indi onuň gözleri diňe köçäniň gyrasyny we ýol aýyrdyndaky otlugy saýgarýardy. Ol adamsynyň ente-gem özüne bakyp oturandygyny duýýardy. Oňa tarap öwrüleninde, hanym Foster adamsynyň üns bilen çep gözünüň çetindäki damarynyň çekişine seredýändigini aňdy. Hanym Foster gorkup ugrady.

— Nähili, onsoň? — diýip, goja sorady.

— Näme, nähili?

— Uçara gijä galandygyňa boýun bolýaňmy? Şeýle ümürde gitmek nämä gerek?

¹E.Karnegi (1835-1919) — haýyr-sahawat işleri bilen meşgullan-an amerikalý senagatçy.

Bu sözlerinden soň jenap Foster dymdy. Ulag haýal-jak hereket edýardi. Sary çyralar köçäni ýagtylandyrýardy, sürüji ünsüni ýitirenokdy. Öňde bir ýerlerde ýa ak, ýa-da sary, soňam has ýagty yşyk ýanyardy. Bir-denem sürüji ulagy saklady.

— Ine, saňa gerek bolsa! — diýip, jenap Foster gygyrdy. — Biz azaşdyk. Şeýle boljagyny bilýärdim-le.

— Ýok, jenap — diýip, sürüji yzyna bakdy. — Gel-dik. Ine, howa menzili.

Hanym Foster sesini çykarman ulagdan düşdi-de, esasy girelgä tarap yöneldi. Menziliň içi adamdan doludy. Görgüli ýolagçylar petek barlanylýan ýerde hümerlenişip durdy. Hanym Foster dyknyşygyň arasyndan zordan geçdi-de, menziliň işgärine ýüzlendi. Oňa:

— Hawa, siziň uçuşyňyz başga wagta geçirildi — diýip jogap berdiler. — Ýöne haýys edýän, hiç ýere git-män, howanyň haçan açyljagy belli däl.

Hanym Foster henizem ulagda oturan adamsynyň ýanyna dolandy-da, habary aýtdy.

— Sen gidiber, ezizim — diýdi. — Garaşyp oturma.

— Garaşjagam bolamok — diýip, goja jogap berdi.

— Sürüji meni yzyna alyp gitse bolýar. Alyp gidermi-siň, sürüji?

— Alyp giderinmikäm-ä diýýän.

— Ýükleri düşürdinmi?

— Düşürdim, jenap.

— Sag bol, ezizim — diýip, hanym Foster ulagyň içine kellesini sokdy-da, adamsynyň çal sakgalyna do-dagyny degirdi.

— Sag bol! Sag-aman gidip gel!

Ulag ýöredi, hanym Foster ýeke galdy.

Günüň galan bölegi hanym Foster üçin elhenç düşýaly göründi. Birnäçe sagat geçdi, ol bolsa ýolagçyla-ryň bellige alynýan yeriniň ýanyndaky oturgyçda otu-ryp, her ýarym sagatdan yerinden galyp, «Ýagdaý üýt-gemedimikä?» diýip soraýardy. Her gezegem şol bir jogaby alýardy: «Garaşyň, howa haçan bolsa-da açylp biler». Diňe agşam sagat altydan soň uçuşyň irden sagat on bire geçirilendigini habar berdiler.

Bu habary eşideninden soň, hanym Foster näme et-jegini bilmedi. «Gijäni nirede geçirsemkäm?» diýip, ol ýene ýarym sagat dagy oturgyçda oýlanyp oturdy. Onuň howa menzilinden çykasy gelenokdy. Adamsynam gö-resi gelenokdy. Adamsy ony her edip-hesip edip, Fran-siýa goýbermejek bolar. Hanym Foster şondan howa-tyrlanýardy. Ol bütün gijäni oturgyçda oturyp geçirenini kem görenokdy. Şondan gowusy bolmaz. Ýöne halys ýadanson, beýdip ýörmek gartaň aýala uslyp däl diýip, ol ahyry öýüne jaň etdi.

Adamsy edil şol wagt kluba ugramakçy bolup duran eken, telefony özi galdyrdy. Hanym Foster habary aý-

dyp, öýde ýene kimiň bardygyny sorady. Adamsy:

— Ählisi gitdi — diýip jogap berdi.

— Beýle bolsa, onda men gijämi bir ýerlerde ötüre-rin, ezizim. Alada etme.

— Samsyk bolma. Köşk ýaly jaýyň barka, nira gitjek bolýaň?

— Ýöne ol boş ahyry, ezizim.

— Men seniň bilen galaýaryn.

— Öýde naharam yok. Hiç zat yok.

— Onda gelmäkäň bir ýerde garbak-gurbak edin. Kemakyllyk etme, mähribanym. Şol özüňi kösejek bo-lup yörsüň öýdýän...

— Hawa — diýip, aýaly razylaşdy. — Bagysla. Men bärde biraz garbanyp, soňra bararyn.

Howa biraz açylyşdy, edil öňki ýaly dumanly däl-di, emma şonda-da öýe baryan ýol oňa örän uzak göründi. Altmyş ikinji köçedäki jaýa ýeteninde eýýäm daş-töwe-rek tüm garaňkydy. Adamsy onuň gelendigini eşidip, öz iş otagyndan çykdy. Ol bosagada durdy-da:

— Yeri, Pariž nähili eken? — diýip sorady.

— Irden on birde uçýas. Indi-hä anyk belli.

— Ümür aýrylsa diýsene!

— Ol eýýäm aýrylýar. Ýel turjak bolýar.

— Sen gaty argyn görünüň. Bu gün köp alada etdiň öýdýän — diýip, jenap Foster aýaly öýe gireninden soň gürrüňi dowam etdi.

— Hawa, agyr gün boldy. Men gidip ýataýyn.

— Men irdene ulag tutdum. Sagat dokuza geler.

— Wah, minnetdar, ezizim. Bu gezek bir meni howa menziline çenli ugratmarsyň diýip umyt edýän.

— Ýok — diýip, adamsy howlukman gepledi. — Ugratmasam gerek. Ýöne ýolugra meni kluba taşlarsy-nyz-da.

Hanym Foster onuň yüzüne seretdi, bu wagt ol alys, uzak bir ýerlerde ýalydy, aralarynda göze görünmeýän, geň bir diwar durdy. Adamsy birden şeýlebir uzaklaşdy welin, hanym Foster indi ol öňden bäri tanaýan adamsy-my ýa-da başga birimi — anyk aýdyp biljek däl-di.

— Klub şäheriň merkezinde ahyry — diýip, hanym Foster uzaga çekmedik dymşylykdan soň jogap berdi. — Howa menziline başga tarapdan gidilýär-ä.

— Ýöne seniň wagtyň köp ahyry, mähribanym. Nä-me, meni kluba eltesiň gelenokmy?

— Ýok, yok, elteris-le, näme eltmän.

— Boldy-da onda. Irden dokuzda görşeris.

Hanym Foster özüniň ýatýan otagyna gitdi. Uzakly gün halys surnuganson, yerine geçen badyna uklady.

Hanym Foster ir bilen turup, dokuzyň ýarynda eý-ýäm aşakda, ýola düşmäge taýyn bolup durdy. Sagat dokuz bolup geçeninden soň, adamsy hem peýda boldy.

— Maňa kofe taýýarladyňmy? — diýip sorady.

— Ýok, ezizim, men-ä ertirliğini klubda edinermikän diýdim. Taksi geldi. Eýýäm garaşyp dur. Men taýyn.

Olar ýene girelgede durdy — soňky döwür ä-r-ýal diňe şu ýerde görüşýärdi. Hany Foster başgapda, pal-toda, eli torbaly, jenap Foster — köne, betgelşik biçilen uly serpmä ýakaly penjekde.

— Goşuň hany?

— Howa menziline.

— Hä, şeýlemi — diýip, goja baş atdy. — Dogry. Onda sen meni ilki kluba eltjek bolsaň, onda biz ugra-bermeli-dä, dogrymy?

— Hawa — diýip, aýaly gygyranyny duýman galdy.

— Gideli, ugraly, haýyş edýän!

— Men çilimimi alayyn. Häzir gelerin. Sen ulaga münüber.

Aýaly öwrüldi-de, daşarda garaşyp duran ulagyň ýa-nyna bardy. Sürüji ulagyň gapysyny açyp berdi. Hany Foster:

— Sagat näçekä? — diýip sorady.

— Ondan on baş minut işleýär.

Jenap Foster baş minutdan çykdy. Gojanyň başgançak-dan diýseň haýal düşüşine seredip duran aýaly onuň da-raýyk jalbarynyň gonjundan görüňän injiginiň geçiniňkä meňzeýändigine üns berdi. Jenap Foster ýene öňküsi ýa-ly başgançakda, ýarpy ýolda ayak çekip, asmana seredip, uludan dem alyp durdy. Howa doly açylmandy, ýöne indi az-owlak ümrüň arasyndan Gün şöhle saçýardy.

— Bu gezeg-ä seniň uçaymagyňam ähtimal — diýip, goja ulaga münüp, aýalynyň gapdalynda omaşdy.

— Çaltrak boluň, haýyş edýän — diýip, hany Foster sürüjini howlukdyrdy. — Üstümi ýapjak bolup, ala-da edip oturmaň. Özüm oňararyn. Haýyş edýän, çaltrak sürüň, men gijä galýan.

Sürüji ýerine geçdi, maşyny otlady. Birdenem jenap Foster:

— Garaşyň — diýip gygyrdy. — Saklanyň, sürüji, bir minut.

— Näm boldy, ezizim?

Jenap Foster paltosynyň jübüsini dörüşdirip, bir zat-lar gözleýärdi.

— Ellen üçin kiçijik sowgatjygym bar — diýdi. — Ýeriň teýine giren ýaly-la. Ýaňyja hem elimdedi, düşüp gelyärkäm...

— Men-ä eliňde zat görmedim. Nähili sowgat?

— Kiçijik gutujyk bolmaly, ak kagyza dolanan. Düy-nem bermek ýadymdan çykyppdyr.

— Nähili gutujyk? — diýip, hany Foster gaharla-nyp ugrady. — Men-ä hiç hili guty görmedim!

Aýal yzky oturgyjy sermemäge başlady. Äriniň en-tegem paltosynyň jübüsini dörüp oturyşdy. Soňra ol paltosynyň iliklerini ýazdyryp, penjeginiň jübülerini

sermöp ugrady:

— Wah, al kakmyş. Men ony öz otagymda goýdum öýdýän. Häzir gelyän...

— Wah, beýtmesene — diýip, hany Foster gygyr-dy. — Biziň wagtymyz ýok! Haýyş edýän, gerek däl. Poçtadan iberäýsene. Ýene darakdyr-da. Sen oňa my-dama darak iberýärdiň.

— Daragyň nämesi erbet?! — diýip, jenap Foster bu gezek gaharly gürledi, sebäbi ol hiç wagt aýalyňa özi bilen beýle gödek äheňde gepleşmäge ýol bermändi.

— Hiç-le, ezizim. Men ýöne...

— Otur şu ýerde! Men häzir tapyp gelerin.

— Tizräk, ezizim, haýyş edýän, tizräk!

Hany Foster gymyldaman oturdy, garaşdy, garaşdy...

— Sürüji, sagat näçe?

Sürüji goşar sagadyna seretdi:

— Meniňki-dä onuň ýary.

— Bir sagatda howa menziline ýeterismi?

— Edil bir sagatda-ha ýeteris.

Şol pursadyň özünde hany Foster adamsynyň otu-ran tarapynda, öňki oturgyjyň arkasyndaky kisä gaçan ak reňkli kiçijik zada gözi düşdi. Ol elini uzadyp, ak kagyza dolanan gutujygy çykardy, çykaryp durka-da onuň bilgesleşýin salnan ýaly içine gowuja dykylandy-gyna üns berdi.

Hany Foster:

— Ine ol. Tapdym! — diýip begençli gygyrdy. — Eý, Hudaý, indi ol ony şol gözlär ýörer! Sürüji, baryň çaltjak, çagyryň ony.

Sürüji — kelteräk boýly irländ ýigidi seňrigini ýyg-ryp, maşyndan göwünli-göwünsiz çykdy-da, başgan-çakdan galyp, gapa tarap yöneldi. Soňra öwrülüp, yzyna gaýtdy.

— Gapy gulply. Açaryňyz barmy? — diýdi.

— Hawa, häzir taparyn.

Hany Foster derrew ýantorbasyny dörüp başlady. Onuň ýüzi aladalydy, dodaklaryny çömmeltdi.

— Ine. Ýok, özüm barýan. Şeýtsem çaltrak bolar. Men onuň nirededigini bilýän.

Ol dessine ulagdan düşdi-de, açary elinde saklap durşuna başgançakdan galyp, gapa tarap ylgady. Aç-a-ry gulpa sokup, ony towlajak bolany hem şoldy welin, birden doňan ýaly bolup saklandy. Başyny galdyryp, butnaman durdy. Garaşdy, baş, alty, ýedi, sekiz, dokuz, on sekunt garaşdy. Soň has-da ünsüni tijäp, diňşirgenip durdy, ýaňky, öýüň haýsydyr bir yerinden eşidilen ses ýene gaýtalanmazmyka diýip diňşirgendi.

Hawa, hany Foster, dogrudanam, bir zada diňşir-genip durdy. Ol gulagy bilenem zol-zol gapa golaýla-ýan ýalydy. Ahyryn ol gulagyny gapa goýdy, kellesini ýokary galdyrdy, elinde-de açar... Ol öýüň içinden bir

yerlerden gelyän sese gulak salyp, haýdan-haý içerik giräýjek bolýardy.

Birdenem hanyım Foster tısgindi-de, açary guldandan çykyryp, basgançakdan aşak ylgap düşdi.

— Eýýäm gijä galýas! — diýip, sürüjä gygyrdy. — Men oňa garaşyp biljek däl, howlugýan. Men uçara gijä galýan. Tizräk, sürüji, tizräk! Sür!

Eger sürüji hanyım Fosteriň ýüzüne bakan bolsa, ak tam bolandygyny, gan-pet ýokdugyny görerdi. Indi ol ýüzde öňki kelesanlyk alamaty ýokdy. Gaýta, bir tüýsli hyrsyzlyk peýda boldy. Hanyım Fosteriň öň mydama iki çeti aşak sallanyp duran dodaklary häzir berk gysylgydy, gözleri ýanyp durdy, sesi bolsa has haýbatly ýaňlanýardy.

— Çaltrak boluň, sürüji, çaltrak!

Geň galan sürüji:

— Adamyňyz näme, siz bilen gidenokmy? — diýip sorady.

— Ýok-la. Men ony klubda düşürjek bolupdym. Indi munuň ähmiýeti ýok. Ol maňa düşüner. Taksi tutar. Wah, boş ýaňrap oturmaň-a! Ýola serediň! Men Pariže uçýan uçara ýetişmeli!

Yzda oturan hanyım Fosteriň howlukdymagy bilen sürüji derrew howa menziline ýetdi, uçuşa sanlyja minut galanynda ol uçaryna ýetişdi. Indi hanyım Foster oturgyjyna arkaýyn ýaplanyp, Atlantik ummanynyň üstünden uçup barýardy. Uçar motorynyň güňleş sesine diň salyp, ahyry Pariže barýandygy barada pikirlendi, kalbynda täze, düşnüksiz bir duýgy döredi. Hanyım Foster özüni örän dogumly, edenli we rahat duýýardy, bu bolsa juda geň zatdy. Beýle ýagdaý onuň ýüreginde biraz gozgalaň turuzýardy, emma Nýu-Ýorkdan, altmyş ikinji köçeden näçe daşlaşdygyça, ol şonça-da köşşýärdi, rahatlanýardy. Pariže ýeteninde hanyım özüni parahat, sowukganly hem arkaýyn alyp bardy.

Ol özüniň agtyjaklaryny gördi, durmuşda olar suradakylardanam has nasýja eken. Ol agtyklaryna sere dip, söýnüp-guwanyp doýmady, olar şeýlebir eýjejiki. Hanyım Foster agtyklaryny her gün gezelenje alyp gidýärdi, olara her dürli süýji, sowgatlyk alyp berýärdi, gyzykly erteki, rowaýat gürrüň berýärdi. Her hepdäniň sişenbe güni bolsa adamsyna hat ýazýardy, ýakymlyja, sada hem göwnaçyk, içi täzelikden hem gybatdan doly hatlar ýazýardy, hersinem: «Ezizim, wagtynda iýip-içip dumagy ýatdan çykarma, ýöne men ýanynda ýok wagtym seniň aç gezip ýörjekdigiňi bilýänem-le» diýen ýaly sözler bilen tamamlýardy.

Alty hepde geçeninden soň onuň Amerika, adamsynyň ýanyna dolanyandygyna her kim gynandy. Dogrusy, onuň özünden özgeler gynandy. Ol muňa hiç hili garşylyk görkezmedi, hoşlaşýan wagty hem onuň özüni

alyp barşy bahym ýene bári dolanmakçy bolýan ýalydy.

Emma äriň sözünden çykmaýan aýal bolansoň, ol artykmaç bir pursat hem eglenmedi. Alty hepde geçeninden soň, ol adamsyna habar iberdi-de, Amerika uçara mündi.

Aýdlwaýlda howa menziline ýeteninde, ol öz önünden hiç kimiň çykmandygyna geň galdy. Gülküsi tutdy. Ýöne özüni arkaýyn alyp barýardy, rahatlygyny elden bermedi, goşlaryny göterişip, taksä ýüklän hammala bermelisinden artykmaç pul uzatmady.

Nýu-Ýork Parižden sowukdy, köçeleriň gyrasynda küde-küde hapa gar üýşüpdi. Ulag altmyş ikinji köçedäki jaýyň önünde saklandy, hanyım Foster sürüjä iki sany agyr çemedanyny basgançaga çenli göterişmegi haýyş etdi. Soňra onuň bilen hasaplaşyp, gapynyň jaýyny basdy. Garaşdy, emma jaňa hiç kes jogap bermedi. Ol ýene jaňa basan boldy, emma diňe jaýyň aşanada ýaňlanyşy eşidildi. Emma gapyny açan adam bolmady. Ol açaryny çykaryp, gapyny özi açdy.

Ilki bilen onuň gözüne ilen zat — gapynyň agzynda üýşüp ýatan hatlardy. Olar gapynyň hat salynýan yerinden gaçan-gaçan yerinde üýşüp galypdyr. Öýüň içi garaňky hem sowukdy. Atalarynyň sagady entegem üstü örtülgedi. Jaýyň içi darykdyryjydy, howada bir tüýsli geň, nätanys ys bardy.

Hanyım Foster dälizden geçip, çep tarapda bir yerde bir pursat ýitirim boldy. Onuň bu hereketi, birhili, bilkastlaýyn edilen ýalydy, ol eşiden gepini ýa-da mümkinligini anyklamak üçin barýan ýaly görünýärdi. Birnäçe sekuntdan ýene dälizde peýda bolanynda, onuň ýüzünde hoşallyk alamaty aýyl-saýyl bolup durdy.

Ol bu yerde indi näme etsemkäm diýip pikirlenýän ýaly, dälizde birsalym durdy. Soňra öwrülip, adamsynyň iş otagyna tarap ýöredi. Onuň iş stolundaky bellik depderçesini açyp, sahypalaryny agtaryşdyryp durşuna, eline telefony aldy-da, bir belgini aýlady:

— Alýo. Eşidýäňizmi, men altmyş ikinji köçäniň dokuzynjy jaýyndan jaň edýän... Hawa, dogry. Siz bahymrak adam iberip bilmezmiňiz? Hawa, ol ikinji bilen üçünji gatyň aralygynda döwlüp galypdyr öýdýän. Görkezijisiniň dili bir bilen ikiniň aralygynda dur, men anyk bilemok... Häzirin özünde gelersiňizmi? Wah, men size örän minnetdar bolardym. Ýogsam bu ýaşymda basgançakdan galmaga ýagdaým ýok. Minnetdar. Sag boluň.

Ol telefon tutawyny goýup, adamsynyň iş stolunyň başynda omaşyp, tä ussa gelip lifti bejeryänçä garaşyp oturdy...

*Iňlis dilinden terjime eden
Maksat BÄŞIMOW.*